

на суттєвий вплив пандемії та бойових дій на території нашої держави. Міністерство фінансів України розробило ряд планів з урахуванням міжнародного досвіду. Тобто, реформи, що базуються на міжнародній практиці, вже показали себе в дії. Проте, в умовах кризи існує і низка факторів, що може стати перепорою для їх реалізації. Сектор державних банків, що буде реформований, зможе більш ефективно здійснювати банківську діяльність без впливу державних органів яка буде безпосередньо спрямовано на комерційну мету.

Список використаних джерел:

1. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи). URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/20200814%20SOB%20Strategy.pdf>.
2. Стратегія НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/strategy>.
3. Бригінець О.О., Гарбінська-Руденко А.В., Субіна Т.В. Банківське право. Навч. посібник. За заг. ред. Т.О. Мацелик. Ірпінь: УДФСУ, 2020. 222 с.
4. Ральф де Хаас Майбутнє фінансового сектору в післявоєнній Україні. Який стан фінансового сектору зараз та основні пріоритети його реформування після війни? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/01/5/695722/>.

Буга Руслан Русланович,
*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти
інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного
університету*

ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ: НАДЗВИЧАЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ЩОДО БОРОТЬБИ З ЗАГРОЗОЮ ДЛЯ ДЕРЖАВИ

Останнім часом наша країна перебуває у постійному стресі. Безперервна агресія з боку росії триває вже четвертий рік, постійне нарощування військової сили держави-агресора продовжується. Внаслідок воєнних дій на території України та широкомасштабною збройною агресією для захисту громадян, відповідно до пункту 20 частини першої статті № 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Указом Президента України у лютому 2022 року був ведений воєнний стан, який через 90 діб у встановленому порядку продовжується.

Перед пересічними громадянами нашої країни постало питання введення воєнного стану та здійснення заходів правового режиму воєнного стану [1, с. 125]. Настав період тимчасового, зумовленого загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб. Так чи інакше, виникає необхідність ще раз звернути увагу та описати все, що потрібно знати громадянам, зокрема бізнесу, про військове становище, конституційні обмеження.

Наголошуємо, військовий стан запроваджується в країні або окремих її територій та визначає особливий порядок життя з метою запобігання/усунення загрози національній безпеці, територіальній цілісності, незалежності цієї країни. Більшість питань воєнного стану врегульовує Закон України «Про правовий режим воєнного стану» (389-VIII). Відповідно до Закону життя країни під час військового стану (особливий порядок) полягає у наданні органам державної влади (військовим адміністраціям) органам місцевого самоврядування надзвичайних повноважень. Ці повноваження забезпечують ефективну боротьбу з загрозою для держави. Зокрема, до них віднесено:

1) для працездатного населення, яке не залучено до робіт в оборонній сфері та сфері забезпечення життєдіяльності населення запровадження трудової повинності, якщо особи не заброньовані на період дії військового стану;

2) зміна умов праці та режиму роботи на підприємствах відповідно до законодавства про працю, для потреб оборони використання потужності та трудових ресурсів об'єктів господарювання;

3) для потреб держави відчуження (примусове) майна, що перебуває у приватній чи комунальній власності [2, с. 149];

4) обмеження переміщення громадян та транспорту, встановлення особливого режиму в'їзду та виїзду;

5) регулювання надання послуг та роботи ЗМІ, видавництв, поліграфічних підприємств;

6) заборона торгівлі отруйними та сильнодіючими хімічними речовинами, вогнепальною зброєю, напоями та речовинами на спиртовій основі;

7) у сфері виробництва та реалізації лікарських засобів, речовин (наркотичні, психотропні) та прекурсорів, сильнодіючих речовин встановлення особливого режиму;

8) вилучення у об'єктах господарювання навчальної (бойової) техніки, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, сильнодіючих хімічних та отруйних речовин;

9) у разі невиконання заходів правового режиму військового стану вилучення у громадян, об'єктів господарювання незалежно від форм власності електронного обладнання, відео- та аудіоапаратуру, комп'ютери, технічні засоби зв'язку.

У разі запровадження воєнного стану вищеперераховані заходи можуть безпосередньо торкнутися, як громадян, так і бізнес. Але для запобігання державній небезпеці, зокрема як в нашому випадку - повномасштабна війна, заходи з обмеження конституційних прав і свобод громадян, інтересів юридичних осіб на національному (міжнародному) рівні вважаються тимчасовими та розумно необхідними.

Наголошуємо, військовий стан може встановлюватись на всій території України або на її окремих територіях [3, с. 18] (регіон, область). До речі, у 1918 року Гетьман Павло Скоропадський вже на окремих територіях України оголошував військовий стан. Це території Волинської, Чернігівської, Полтавської, Київської губерній, Херсонського, Катеринославського, Подільського повітів, а також в Одесі, Миколаєві, Києві. Звісно, досвід запровадження військового стану Україна вже має.

Військовий стан в Україні сто років тому був запроваджений главою держави шляхом видання указу, в сучасних умовах, це зробив Президент України. Рада національної безпеки та оборони України подає на розгляд Президенту України пропозиції щодо запровадження військового стану. Зазначений указ негайно затверджується Верховною Радою України. Офіційне оприлюднення затвердженого Верховною Радою Указу Президента України про запровадження військового стану відбувається разом із Законом про затвердження такого указу Президента України. Ці два державних нормативних актів набирають чинності одночасно. Саме ці нормативні акти визначають перелік заходів, які будуть запроваджені на території з військовим становищем. Іншими словами - у разі запровадження військового стану, згідно Закону України 389-VIII, будуть застосовані лише ті заходи у яких держава буде потребуватиме.

Незважаючи на обізнаність про введення заходів правового режиму воєнного стану, у громадян все ж таки виникають питання, щодо конфіскації майна, вартості відчуженого майна, порядку отримання компенсації за примусово відчужене майно, порядку повернення майна тощо. Спробуємо відповісти на деякі з них.

Для бізнесу, під час воєнного стану, найгострішим питанням є конфіскація майна (примусове відчуження майна). Це одне із можливих заходів, яке може бути запроваджено державою [4, с. 61]. Відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 346 Цивільного Кодексу України ревізіція майна є підставою припинення права власності. Саме цей термін застосовується у випадках примусового відчуження майна під час військового стану, із цим нічого не зробиш, проте бути юридично підкованим варто.

Що потрібно знати: вилучення майна здійснюється в адміністративному, а не судовому порядку; при вилученні майна, воно переходить лише у державну власність; основою

переходу є акт державного органу, а не договір; оцінка вартості вилученого майна здійснюється не за згодою сторін, а в односторонньому порядку.

До складеного акту примусового відчуження майна додається висновок про вартість майна, з датою його оцінки. Оцінку здійснюють професійні оцінювачі, або органи державної влади місцевого самоврядування. Оцінку, за якою попередньому власнику було відшкодовано вартість реквізованого майна, може бути оскаржено в суді.

Компенсація за примусово відчужене майно в умовах правового режиму воєнного стану буде відбуватися після скасування правового режиму воєнного стану. Колишній власник звертається до територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем відчуження майна із заявою, актом примусового відчуження майна та документ про вартість майна на дату його оцінки. Заява від власника, у якого вилучили майно, буде прийнята та розглянута за місцем відчуження майна військовим комісаріатом. Наголошуємо, це може бути тривалий процес [5, с. 292].

Повернення реквізованого майна власнику буде здійснюватися після припинення військового стану (як що воно зберіглося). Повернення такого майна відбувається лише за рішенням суду, який набрав законної сили. Плата за час використання реквізованим майном встановлюється за домовленістю сторін, а у разі неможливості досягнення компромісу - судом.

Отже, для запобігання державній небезпеці, зокрема у разі повномасштабної війни здійснення заходів правового режиму воєнного стану можуть торкнутися конституційних прав і свобод людини та громадянина, а також прав та законних інтересів юридичних осіб. Наголошуємо, вони є тимчасовими та необхідними для запобігання державній небезпеці.

Список використаних джерел:

1. Курепін В. М. Іваненко В. С. Взаємодія місцевих органів влади та засобів масової інформації як фактор реалізації інформаційної політики при надзвичайних ситуаціях. *Modern Economics*. 2025. № 49(2025). С. 124-132. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V49\(2025\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V49(2025)-17).

2. Іваненко В.С., Курепін В. М. Місцеві органи влади в умовах воєнного стану: повноваження та співпраця військових адміністрацій з органами місцевого самоврядування // Правові засади організації та здійснення публічної влади : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 148-150. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11869>.

3. Пряслова Н. М. Працювати, не можна зупинятися: страхування бізнесу під час воєнного стану // Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 16-19. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13437>.

4. Кравчук Р. В. Реалізація соціальних прав людини: конституційні гарантії, їх реальний стан та перспективи реформування // Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення : матеріали Науково-практичного круглого столу, присвяченого 75-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 8 грудня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 60-62. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16960>.

5. Курепін В. М., Іваненко В. С. Форми участі народовладдя на місцях під час воєнного стану // Правові засади організації та здійснення публічної влади : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 31 березня

Буша Анна Володимирівна,
студентка факультету управління і безпеки населення Національного університету
цивільного захисту України

Чубань Вікторія Сергіївна,
доцент кафедри публічного управління та права Національного університету цивільного
захисту України, кандидат економічних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Посадові особи відіграють ключову роль у функціонуванні публічної адміністрації. Водночас зловживання владою, перевищення повноважень чи службова недбалість можуть призводити до порушення прав громадян та підриву авторитету державної служби. Адміністративна відповідальність є одним з механізмів запобігання таким зловживанням. Однак чинне законодавство має низку недоліків, що ускладнюють притягнення посадовців до відповідальності.

Прогалини у Кодексі України про адміністративні правопорушення (КУпАП) Кодекс ухвалено ще у 1984 році. Він містить застарілу термінологію та структуру, яка не відповідає реаліям сучасного державного управління. У багатьох статтях Кодексу не конкретизується, що порушення здійснене саме посадовою особою. Це ускладнює практику застосування норм, оскільки неможливо належно ідентифікувати суб'єкта відповідальності. У випадках незначного порушення повноважень часто неясно, чи застосовувати адміністративну санкцію, чи обмежитися внутрішнім стягненням. Відсутність відповідальності за «неефективне управління» або «ігнорування звернень громадян», хоча такі прояви службової недбалості мають значні наслідки.

Відповідальність за службову недбалість та перевищення повноважень: службова недбалість зазвичай карається в межах кримінального законодавства (ст. 367 КК України), тоді як адміністративна форма відповідальності майже не застосовується, хоча в багатьох випадках неефективні або помилкові дії не мають складу злочину, але повинні мати правову оцінку. Перевищення влади або службових повноважень також переважно розглядається як кримінально каране діяння (ст. 365 КК України). Але є прогалина між умисним злочином і «легковажним» перевищенням повноважень, яке може бути покаране адміністративно - і тут КУпАП не дає ефективного інструменту. Відсутність адміністративної відповідальності за нецільове використання бюджетних коштів, затримки у реагуванні на звернення громадян або відсутність реакції на службові доповіді підлеглих [3].

Судова практика демонструє низький відсоток притягнення посадових осіб до адміністративної відповідальності, оскільки:

- склад правопорушення часто сформульований нечітко;
- важко довести особисту вину посадовця;
- органи, що мають право складати протоколи, не завжди належно це

здійснюють.

Наприклад, у справах за ст. 172-7 КУпАП (порушення вимог щодо запобігання конфлікту інтересів) суди часто закривають провадження через відсутність складу правопорушення або порушення строків притягнення.

Окремою проблемою є недосконалість механізмів моніторингу та контролю за діяльністю посадових осіб. У багатьох випадках виявлення адміністративного правопорушення повністю залежить від внутрішніх перевірок, які проводяться самими